

IV. BAKUNIN I LA PEDAGOGIA LIBERTÀRIA

IV.1. La anarquía:

Tant les activitats educadores com els escrits pedagògics recolzen recionalment sobre supòsits concrets que els donen suport epistemològic o justificació mental.

En aquest tema s'emprèn l'estudi del concepte anarquista de l'ésser humà, de la societat i de la Història, a fi d'aclarir les qüestions plantejades.

An-arquista prové del prefix *an-* (sense) i del mot grec *arké* (guia, cap, el que mana). Per tant, significa *sense cap, sense legitimació. Sense déu i sense amo* és el lema anarquista.

IV. 2. L'anarquisme:

Utòpic

Científic o marxista

Pacífic (Tolstoi)

Individualista (Max

Stirner)

Societat * Socialismes Anarco-sindicalista

Home Anarquisme Revolucionari (Proudhon, Bakunin)

Anarco-comunista

(Malatesta)

Individu * llibertàries

L'ésser humà és una tensió entre individualisme i societat. Si s'exclou alguna d'aquestes dues fites, l'home desapareix. Les doctrines que privilegien l'individu s'anomenen liberalismes; per contra, les que subratllen amb força la dimensió social de l'ésser humà es denominen socialistes (dins on s'enmarca l'anarquisme).

La història de l'anarquisme ofereix dues vessants que es contraposen:

- Defensa de la fraternitat universal (idees)
- Terrorisme (fets).

L'anarquisme pressuposa que l'origen de tots els mals de la humanitat és el domini polític. Considera que el domini polític és pervers i que només les masses, alliberades de la política, són bones. L'anarquisme creu que es pot separar el món social del món polític i decideix suprimir aquest últim.

- Neo-malthusianisme.
- Terrorismes contemporanis
- Passotisme.
- Educacions llibertàries.

Noves tendències – Pedagogies autogesionàries.

Anarquistes – Pacifisme.

- Feminisme.
- Ecologisme.
- Moviments Gay

IV.3. L'anarquisme i Freud:

El desig de benaurança és tan present en l'inconscient freudià com en l'antropologia anarquista (messianismes pedagògics i socio-polítics). Moviments orientals (el gurú) com occidentals (hippy) es situen al mateix nivell que les pedagogies místiques com l'autogestionària.

IV.4. Anarquisme individualista:

Schmidt (amb el pseudònim de Max Stirner) era un individualista anarquista, un antihegelià pur. Afirmava que no hi ha cap altra existència real sinó la de cada individu. Solament aconseguirem la perfecció general si cadascú es realitza.

No hi ha cap altre més valor que el jo únic, el de cadascú (ni déu, ni estat, ni poble, ni humanitat). La paraula llibertat ens fa por, perquè no significa res real, humà ni concret.

S'oposa al comunisme de Marx perquè considera que oprimeix els individus en nom del bé comú.

IV.5. Anarquisme utòpic:

Saint-Simon, Fourier i Proudhon representen un socialisme que Marx i Engels qualifiquen d'utòpic perquè no analitza la realitat social i es deixa portar per la fantasia.

Tots 3 creuen que la indústria que neix portarà tots els homes a la benaurança, dominarà la naturalesa i se'n beneficiarà tota la humanitat.

Proudhon és socialista utòpic i anarquista. Està convençut de que la Història avança moguda pel desig inalterable de justícia total. Aquesta justícia ens fa veure el pròxim com a persona igual a nosaltres. Considera que el món social de l'economia s'ha de sotmetre al món moral de la justícia.

Per realitzar-se, l'individu necessita la societat. La persona individual aconsegueix la plenitud en el si de la persona superior o Humanitat. La realitat social està entre dos pols: la personalitat individual i la personalitat col·lectiva.

Proudhon rebutja amb força el comunisme perquè dissol el jo de cadascú en una societat amorfa i despersonalitzada.

La societat que imagina Proudhon és antiestatal. Vol l'anarquia social i la formació d'una federació de nacions. Proposa una revolució perenne, com altres que s'han donat a la Història:

- L'Evangeli: Tots els homes són iguals davant Déu.
- Des de Luter fins a Descartes: Tots els homes són iguals davant la raó.
- Revolució Francesa: Tots els homes són iguals davant la llei.
- Revolució 1848: Tots iguals davant la justícia.

IV.6. Anarquisme antimarxista:

Bakunin concep l'ésser humà com a tensió entre llibertat i igualtat (o solidaritat).

L'autonomia i la cooperació són les columnes i entorn d'elles gira l'el·lipsi antropològica. Bakunin, que defensa la individualitat, només podria ser antimarxista. S'oposa a l'estat, fins i tot si és a mans de l'esquerra, perquè l'Estat, al capdavant, sempre conquereix els qui l'han conquerit abans.

Marxisme

- propietat estatal dels bens de producció.
- Dictadura política del proletariat.
- Domini del partit comunista.

Anarquisme

- Propietat col·lectiva dels bens de producció.
- Autogestió.
- Solidaritat revolucionària

ria dels treballadors.

- Conquesta nacional de la
- democràcia popular.
- 4. Conquesta internacional de la
- creació d'una democràcia popular.

IV.7. Pedagogs llibertaris:

Els postulats antropològics de Rousseau i la concepció personalista-social de Proudhon són la base de dos vessants educatius: la llibertària i la institucional.

L'home és bo per naturalesa El poder polític deshumanitza

- La **llibertat antropològica** exigeix l'autogestió educativa. Destaca *Ferrer i Guàrdia*. Ferrer i Guàrdia era bakunista. Fundà l'Escola Moderna el 1901.

Principis de

l'Escola Moderna

- Els **anarquistes** afavoreixen la revolució educacional perquè estaven convençuts de que l'estructura de la societat no canviaria si no es transformava la consciència col·lectiva.
- La **Pedagogia Institucional** del francès Michel Lobrot, se situa també entre les pedagogies autogestionàries. Només l'autogestió dels educands pot esquinçar el domini alenat de la burocràcia docent.

IV.8. La pedagogia antiinstitucional.

L'anarquisme rebutja la societat que recolça l'autoritat de les institucions. L'escola fracassa perquè en comptes d'eliminar les diferències socials i de permetre que l'individu creï lliurement, reforça les diferències i anorrea la creativitat.

Característiques

Els seus màxims representants són Illich, Reimer i Goodman. Aquest vessant anarquista veu que la institució escolar s'imbrica tant, en la societat dels poders polítics i econòmics, que només pot defensar la desaparició de l'escola a fi que l'educació alliberi els homes.

Illich ha criticat els sistemes de les societats desenvolupades. N'ha analitzat, no solament l'escola, sino també la sanitat, l'energia, el transport, la ciutat, el treball i la sexualitat. Així desmunta les premisses en què s'ha basat aquest progrés actual.

Antropologia de la primera època de Freud. (La realitat social pertorba l'impuls originari de plaer).

Antropologia anarquista

(Proudhon, Bakunin)

Laing

Cooper

Antipsiquiatria Basaglia

Mannoni

Norman O.Brown

Deleuze Contracultura Guattari

Kerouac

Moviment Pop

Pedagogies antiautoritàries

Pedagogies antiinstitucionals

Pedagogies llibertàries

Lobrot

Lourau

Oury

Rogers

Neill

Reimer

Goodman

Illich

Tolstoi

Ferrer i Guàrdia

Escoles d'Hamburg

Canvis bruscos en la

Revolució Contínua

A

N

T

R

O

P

O

L

O

G

I

A

P

E

D

A

G

O

G

I

A

Rousseau

(1712–1778)

Proudhon

(1809–1865)

Pedagogies

Llibertària

(autogestionària)

Antiinstitucional

(antiescolar)

Bakunin

Tolstoi

Ferrer i Guàrdia

Lobrot

Reimer

Goodman

Illich

- Racionalisme naturalista (Raó + experiència)
- Cientifisme Il·lustrat i positivista.
- Antidogmatisme.
- Antiestatalisme anarquista.
- La sociabilitat corregeix l'individualisme.
- Escola sense premis ni càstigs.

- Coeducació.
- Assistència lliure a classe.
- Educació manual i intel·lectual.

Finalitats de la desescolarització

- Suprimir l'ensenyament obligatori.
- Abolir el monopoli del coneixement que exerceixen les institucions docents.
- Facilitar a tothom l'accés a les fonts de saber.
- Donar facilitats a fi que les persones que vullguin puguin participar els seus coneixements.
- Permetre que si algú sap res d'interessant, que ho exposi a través dels mitjans de comunicació de masses.

Alternatives a l'Escola: Societat convivencial